

Előfizetési árak:
 Egyszeri ára 8 kor., félre 4 kor.,
 negyedévre 2 korona.
Egyes szám ára 16 fillér.
 Hirdetési árak megegyeznek az országos
 lapokkal.
 A lap megjelenik minden ost-
 törtökön.
 Felelős szerkesztő:
BRANKOVICS GYÖRGY.

KÖZÉRDEK

Szerkesztőség: Deák-utca 8.
 Ha a lap szellemi részét illető
 közlemények küldendők,
 kezeslettel vissza nem adatnak.
Kiadóhivatal: István-utca 9.
 Ha a lap anyagi részét illető köz-
 lemények és előfizetési pénzek küldendők,
 kiadóhivatalra.
Kiadótulajdonos:
FUCHS ANTAL.

PEST-MEGYE SZABADELVÜ KÖZÖNSEGÉNEK HETILAPJA.

Felhívás előfizetésre.

Lapunk, a „Közérdek” f. é. augusztus hó 1-én *hetedik* évfolyamának harmadik negyedébe lépett s amely szerényen és öntudatosan tekinthet vissza múltjára, ép oly szerényen és bizalommal tekint a jövőbe.

Két kötelességet vállalt a múltban magára s ezt a két kötelességet lelkiismeretesen fogja a jövőben is teljesíteni.

E két kötelesség: **a tárgyilagos igazság s a valódi szabadelvűség hirdetése.**

Két célt tűzött ki maga számára a múltban s e két célnek az elérésére szenteli minden erejét a jövőben is.

E két cél: **a község és a társadalom egészséges fejlődésének előmozdítása.**

E két kötelességet teljesítve, e két cél felé törekedve, a „Közérdek” mindenkor él mindenkivel szemben megtartotta a jó izléssnek, a tapintatnak s az irodalmi műveltségnek a hangját, s ezt a jövőben sem fog megváltoztatni. Eppen azért *Ujpest lakosainak csak olyan érdekeiért emeli fel szavát, amelyek jogosak, méltányosak s a közjó érdekébe nem ütköznek*; s éppen azért *a kellő értékre szállit le minden jogtalan igényt, minden önérdék sugallta ténykedést s igaztalan eljárást!*

A „Közérdek” tehát csak azon polgártársaknak a támogatására számít, kik az igazságnak és a valódi szabadelvűségnek, a műveltségnek és a valódi testvériségnek a barátjai és hívei. Ezek támogatását és pártfogását kérjük ez alkalommal is midőn új előfizetést nyitunk.

Lapunk előfizetési ára:

egy évre ... .. 8 kor.,
 fél évre ... .. 4 kor.,
 három hónapra ... .. 2 kor.,

mely összeg a lap kiadóhivatalába, **Fuchs Antal** könyvnyomdájába, **Ujpest, István-utca 9. szám** küldendő.

Hazafias tisztelettel:

a „Közérdek” szerk.- és kiadóhivatala.

Szózat a magyar nemzethez!

Kossuth...

Érzitek-e a forróságot, mely e névből izzik felétek?

Kossuth Lajos!

Halandónak neve egykoron, — ma már eszmény, függetlenségi vágyaink örök boglára, multak dicsősége, jövődők reménye!

A most suhanó esztendőnek szeptember hava 19-ik napján lesz száz éve annak, hogy ő született!

Minő ut, a monoki bölcsőtől, a még jeltelen sirig!

Sorsunknak siralma, mintha megremegettette volna az örök igazságot! A nyugatot, az emberi művelődés kincseit és a szabadságot, századokon át védő magyar — megtörve, lenyűgözve, elmaradva!

Lelket lehelt hát anyaföldünknek egy porszemébe, lelket, melyben benne legyen a tudásnak minden fénye, fajunknak alkotó ereje, érzéseiben a bérczek fensége, rónaik végtelenje és a szó vilamos hatalma,

Igy adatott Ő nekünk!

És *Kossuth Lajos elvégezte nemzetmegváltó hivatását!*

Ó adott szárnyat a gondolatnak!

Az ő forró szavától kezdtek rügyezni az egyenlőség és testvériség eszméi!
 (Hogy virágjuk hult — nem rajta mult!

Szavától olvadtak le a milliók bilincsei, és lett a jobbágyból polgár, a népből nemzet, mely önmaga alkotja törvényeit, kormányozza önmagát!

Ő vezette ki a megújodott nemze-

tet, elzárt közjogi helyzetéből, a verőfényre, hol a világ szabagságnapja ragyog, mondván a népeknek: ime testvérek!

Ő adta vissza történelmi öntudatunkat, küldetésünk hevületét, hivatásunk szentséges hitét!

De élhet-e nemzet, erejének érzete, vágyak és remények nélkül?

Avagy a hazaszeretetnek csodás lobogása, egysége, mindenható ereje, kardjaink, három színű lobogóink győzelmi fordése, a férfi vér rózsahullása, a honvéd név szóval a szabadságharcz, nemzetünk szívének eme legszebb álma, emléke — és az ő neve, nem válhatatlanul egygyek-e?

Nem ő volt-e, aki — midőn itthon minden elveszett — világrészeket bujdosott át, könnyet és részvétet fakasztván fátyolos dicsőségünk, ravatalos szabadságunkra, az emberiség szeméből!

És meghalt — hontalanul!

Törve, szenvedve, de meg nem hajolva!

Soha lélek öntudatosabban nem futott meg földi pályát, fenséges büszkén nem olvadt át a halhatatlanságba, hogy egy nemzet eszményeinek sarkcsillaga legyen minden időkre!

Érzed-e nemzetünk, hogy születésének százados fordulóján le kell borulnod emléke előtt!

Nem azért, hogy nevét véd az elmulástól!

Gyöngyként ring a századok hullamaiban!

Le kell borulnod, hogy bálát adj istenednek, mert neked adta őt!

Hogy tanuságot tégy a nagy világnak

TÁRCZA.

Pusztulunk... veszünk...

A Deryői név régi, előkelő magyar név...

Az ember kimondásakor szintugy látni véli az oszlopesarnokos ősi házat, terjedelmes park közepén.

Távolabb a jól felszerelt gazdasági udvart, béresházakat, barátságos, egészséges munkásnéppel, az ajtó előtt porban játszó pufók gyermekekkel. Az istállóban hízó- és igásmarhákat, nemesvérű szép, tüzes lovakat.

Jókedvű, markos eselenség sűrű-forog mindenütt, a házban, a kertben és künn a földeken.

Maga a család finom, jó módban bővelkedő ur nő.

Nyílt arcu, deli természetű háziur, szép művelt asszony... A gyermekek mind megannyi virágszál, mely az éltető napfényben nő, fel fejlődik és gyarapszik napról-napra.

Az udvarház kapuja régi magyar szokás szerint örökké tárva áll és benn az ur kényelemmel berendezett ebédlőben jó barátok szomszédok üritgetik a vendégszerető házigazda és családja egészségére a saját termésű jőféle borokat.

Igen, mindzeket látni, hallani véli az ember a Deryői név kimondásakor és egy-

kor nem is olyan régen, bizonyára úgy is volt az. Hanem most?...

Nemes nagy- és kis-deryői Deryői Ferenczére mindenki emlékezik még a megyében: arról volt híres, hogy még a parkját sem járta be gyalog soha. Az unokája Miklós, mar mit sem tud erről a nagyuri életéről.

A mint ott ül a kávéház egyik füstös mellékhelyiségében és elmélázva tekint ki a homályos üvegablakán, a jelent, a kietlen, sivár jelent látja csak.

A jelent, mely telve van lealázó szőgyenezéssel, nyomorúsággal. És ha az emlékezett kódéből ki is bontakozik olykor egy-egy aranyos, csillogó napsugár, az elmúlt gyermekkor, az is csak arra való, hogy szívét-lelkét maró keserűséggel, gyűlölettel töltse el.

Miért, ki ellen?

Kivel álljon pörbe?

Hol kezdje a vádaskodást, melyik ősenél? Kit tegyen felelőssé, az ő érzéjavesztett, hitvány semmi életeért?

Lassan elfordítja a fejét az ablaktól és a cigányok felé tekint.

Azok a szomszédos terem ajtajában játszanak valami vásárra begyűlt gazdag lókupeczeknek, a kik duhaj jókedvükben csak úgy szórják a bankókat, hanem azért esudálatos telepátia folytán rögtön megérzik a „Deryői ifju ur” szemét.

Mert hej, ezek a lázas esillogásu nagy szürke szemek de sok éjszakán át ragyogtak, az ő édes-bus magyar nótáikat hallgatva és a hegedű zokogó hangja de sok bankót esalt ki zsebéből még akkor is, mi-

kor már nyakába szakadt a szegénység, mikor már maga is alig tudot megélni.

Nem tehetett róla, a vérében volt. Az édes apja koldusbotra juttatta az egész családot, kedves ezigánya meg, a Csóri Palya, emeletes házat építtetett magának a piaczon. A Deryői-vér jó vér, az vízzé nem válhatik.

Szilaján sikolt fel a hegedű, majd zokogó panaszban hal el a hangja. Az ő nótájába kezdenek:

„Végigmegyek a temető hoszába,
 Ráborulok édes anyám sirjára.
 Édes anyám ke'j ki sötét síródból,
 Nézd meg: mi lett legkedvesebb fiadból.”

Bele-bele énekel a nótába: melyik tud jobban zokogni, az ő hangja-e vagy a hegedű?

A cigány meg-meg másba kezd, mntha csak a lelkét lopkodná ki a kesergőnek.

„De ki tudnám panaszkodni magamat,
 Ha valaki meghalgatná szavamot,
 Minden bumot, bánatomat elsrinám,
 Hej! de mikor senki sem hallgat reám.”

Majd meg:

„A faluban a legárvább én vagyok,
 Kis kertemben csak egy virág sem nyílott.
 Nincs egy csillag, mely felettem ragyogna,
 Nincs egy szív, mely érettem dobogna.”

Ezt, ezt huzd, ez az igazi!

„Nincs egy csillag, mely felettem ragyogna!”

Nincs, nincs, nincs!...

És a hegedű csak zokog tovább. A fiatal ember maga elő meredő tekintettel hallgatja órákig. Észre sem veszi, hogy a vendégek

Mert őt megbecsülni maga is nagyság!

Hogy élete, teremtő ereje, honszerelme, szenvedése, tanításainak örök igazságaiból erőt és hitet meríts!

Erőt és hitet!

Mert megpróbáltatásaidnak, te sokszor halálra szánt, de mindég feltámadt nemzetünk, ma sincs vége!

Nézz körül!

Mintha elborult volna feletted a szabadság lelke!

Eszményeid nincsenek elérve, vágyaid nincsenek teljesülve, — bizalmad fegyében, hited hervadóban!

Munkád, verejtéked meddő, gyümölcstelen!

Éltető harmat helyett a közöny zuzmaraja fehérlik mindenütt!

Ujra kiestél a népek családjából, elmaradtál a világ versenyéből és látva mások nagyságát, sóhajtva rebagjók: mi mindenünk hiányzik, mik nem vagyunk!

Szinte áldás, hogy ez ünnep most virrad reánk!

Sírhalma ciprusai kiengesztelődést suttognak!

Magasztos árnyaiban együtt térdelve glóriás halhatatlanunk megérinti kebleinket, hogy — miként egykoron — újra egybe forrjunk a haza és szabadság szeretetében!

Magyar nemzetünk!

Ünnepeld meg a közeledő nagy napot! Osztatlanul és egységesen!

Vésd szoborba alakját, ird könyveidbe emlékét, zengd el templomaidban nevét, — mert őt látni, újraéledés és dicsőség, róla írni öröm és vigasztalás, nevét kimondani, hit és imádság!

Ünnepeld meg őt, puszták és mezők fia, aranykalászu termésedet gyűjtő magyar nép, őt, ki egyenes lelkednek mély-séges szeretete Kossuth apáknak nevezett el!

Emelkedjünk fel e napon hozzá a csillagos magasságba!

Ar országos függetlenségi és 48-as párt.

H I R E K.

— Személyi hir. *Beniczky* Ferencz v. b. t. t. főispán, *Fazekas* Agost főjegyző és dr. *Mészöly* László aljegyző szabadságáról vissza érkezett s f. hó 1-én hivatalát elfoglalta.

lassan mind elszállingóznak és ő majdnem egyedül maradt.

Végre készülődik ő is, úgy sem bírná ki tovább.

Hát ki a zugó szélbe, bele a sötét éjszakába is, csak menni, menni, menni. . .

Csunya szürke, lomha felhők takarják el a bucsuzó napot.

Az elsárgult falevelek szép esendesen egymás után szállingóznak alá a piszkos, sáros földre és ha az őszi szél meg-megrázza a fák kopaszodó ágait, az egykedvűen gubbaszkodó madárkák ijedt rebbenéssel szállnak tova. Ah, nem jó itten, enyészet és pusztulás tanyája ez! A süvítő szél pedig tovább nyargal és könyörtelenül végzi pusztító munkáját. . .

A gazdagok, a hatalmas, boldog gazdagok ám mit sem tudnak az enyészetről, pusztulásról. Reájuk nézve mit is határoz az? Hisz mindent megszerezhetnek, a mi az életet széppé, kényelmessé varázsolja és mindent el tudnak távolítani, ami megzavarhatná a kellemes összhangot.

Hideg őszi szél?

Ugyan mit tudnak arról a dernyői kuria tágas ebédlőjében, ahol a nagy, öblös cserépkályhában csak úgy pattog a tűz, jóleső meleget árasztva magából a legtávolabb eső sarokba is.

Pusztulás, enyészet?

Hát gondolhat-e arra a rogyásig megrakott asztal körül mulató társaság, mikor

— **Ujpest és a „BUR” vasut.** Lapunk f. é. 30-ik számában említettük, hogy községünk előjárósága, panaszt emelt a kereskedelemügyi miniszternél a „BUR” vasut ellen s arra kérte a minisztert, hogy a „BUR” vasut társaságot kötelelességeinek azonnali teljesítésére szorítsa. E panasz következtében a kereskedelemügyi miniszter *Kádár* műszaki tanácsost küldte ki Ujpestre, hogy a helyszínen győződjék meg a panaszban előadottak mibenlétéről s a tapasztalatokról azonnal tegyen jelentést. *Kádár* műszaki tanácsos f. hó 5-én tett elégett kiküldetésének s megtartotta a helyi szemlét, a melyben *Ujpest* község részéről *Wolfner* Tivadar országgyűlési képviselő, *Zsoldos* János főjegyző *Hoffer* Miksa mérnök, — a „BUR” vasut részéről pedig *Weisz* J. forgalmi főnök és *Sztrókay* mérnök vettek részt. A szemle eredményével, illetőleg *Kádár* műszaki tanácsos véleményes jelentésével — a melyre bizonyos okoknál fogva nagyon is kíváncsiak vagyunk — csak akkor fogunk majd foglalkozni, ha jelentésével elkészült s azt be is nyújtotta.

— **A szegénygyermek gyógyintézte.** Az újpesti vagyontalan szülőknek nem kell többé kétségbeesetten és zokogva állani gyermekeik betegágyánál. F. hó 1-én dr. *Fuchs Ignác* vezetése alatt a Károlyi-utca 22. sz. házában egy gyermek-gyógyintézet nyílt meg, melyben a szegényszülők beteg gyermekei nemcsak teljesen díjtalanul részesülnek orvosi kezelésben, hanem gondoskodva van arról is, hogy a gyógyszeres kezelés mellett a drága üvegek, dobozok, stb. mellőzésével a legegyszerűbb kiszolgáltatást eszközöljék. A teljesen díjtalan rendelés a gyermekgyógyintézetben naponta reggel 8 és 9 óra között történik. Ismételten hangsúlyozzuk azonban, hogy ezt a humánus intézetet csak a valóban szegények vehetik igénybe. Lapunk részéről örömmel üdvözljük az új gyógyintézet működését s reméljük, hogy ez a Gyermek-kórháznak, — melyre Ujpestenek égető szüksége van, — fogja az alapját képezni.

— **A szegény-alapra.** *Herzég* József újpesti lakos egy perből kifolyólag a községi szegényalap javára 4 koronát adományozott.

— **A gödöllői jegyzőválasztás.** A gödöllői f. é. július hó 31-én a nyugalomba vonult *Szondy* Lajos helyére a községi jegyzővé: *Hajmáss* Ferencz segédjegyzőt választották meg.

— **Ügyvédi székhelyváltás.** Dr. *Illés* Samu ügyvéd, székhelyét Ujpestről Ökörmezőre tette át.

— **Kinevezés, áthelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Kneppo* János okl. tanítót az újpesti áll. elemi iskolához rendes tanítónak nevezte ki; *Mérei* György állami

bürgön koczingatnak egymás hosszú életére, tartós szerencséjére?

Az új birtokosát. *Veisz* Salamon, ma üli névnapját.

Eljen, eljen, eljen!

Eljen a kedves házigazda, éljenek a mulatni szerető vidám vendégek, éljen az egész szép világ!

A poharak összeesengenek, a szemek villama tüzesebb lesz és mámoros öröm lángol minden arcon. . .

És ugyane pillanatban, nem is olyan távol, ott, ahol a fenyőfák által körített gyepek tér, mely most elsárgult, kopott rongylepelnek látszik, hirtelen dombbá emelkedik fel, egy szép, ifjú élet lett semmivé. . .

A pisztoly dördülése talán éppen egy pillanatban hangzott el a pezsgős palackok durranásával, a halálra fáradt gyermekifjú végsőhaja a dévaj kacagással.

A sugárzó csillárok fényét bizonyára nem homályosította el az a szerényen tündöklő csillag, a mely a felhőfoszlányokon át sugarát bucsuüdvözlétül küldte a szép halvány arczra, melyre az édes anyja sirján nőtt folyondár borul lágyan, szerelmesen. . .

Es így pusztulunk . . . veszünk. . . A régi nemes családok közül már alig-alig ha marad hirmondójával a régi dicsőségnek.

Véseiné Jankovich Luiza.

felsőbb népiskolai tanítót pedig Halmiból — az újpesti áll. polgári fiúiskolához helyezte át.

— **A köztisztaság és — a piacztér két oly ellentétes fogalom volt eddig Ujpesten, amelyet összeegyeztetni meg se kíséreltek az illetékes hatóságok. Annál nagyobb elismeréssel tartozunk *Kolozsvári* Gyula rendőrtanácsosnak, aki a piacon létező s köztisztasági szempontból valóban meg nem engedhető állapotok megszüntetése érdekében elrendelte, hogy: 1. Minden élelmiszer-elárusító köteles a kijelölt helyét naponta, az elárusítás megkezdése előtt, — száraz időben a körülményekhez képest többször is, — felöntözni és elsöpörtetni és az elárusítás közben felgyülemlett hulladékot eltávolítani. 2. Az elárusítók kötelesek az árukat az árus táshoz szükséges eszközöket tisztán tartani. 3. Hentesek, mészárosok és egyéb húselárusítást üzőknek a piacon sátraik vannak, a következőkre kötelezem: A hus elhelyezésére szolgáló tőkékről a ráragadt vér és hushulladék naponta lekaparandó és a tőke lemosandó. A horgok, melyekre a hus függesztetik, továbbá a mértékek lesurolandók és folyton tisztán tartandók. Kik ezen rendelkezéseknek eleget nem tesznek, azok eltávolítanak attól, hogy sátraikat éjjelen át a piacon hagyhassák és az eljárás ellenük megindítatik. — Kötelesek az élelmiszer-elárusítók az élelmiszeresek és az elárusításhoz szükséges eszközöknek folytonos tisztán tartásáról gondoskodni. — A súlyosabb beszámítás alá eső mulasztást elkövetők ellen a megtorló intézkedések rögtön meg fognak történni.**

— **Szatócsok és kiskereskedők figyelembe.** A pénzügyminiszter a következő rendeletet intézte a pénzügyigazgatóságokhoz: Az italmérsi jövedékről szóló 1899. évi XXV. t. cikknek 5. §-a értelmében kereskedésekben és szatócsüzletekben csak a szesz italok kismértékben való elárusítása, továbbá — a szesz és abból készült közönséges pálinka kizárásával — csakis egyéb égetett szesz italoknak álló vendégek részére való poharazása és utazára való kimérése gyakorolható. A törvény ezen rendelkezésének eredményes és hatályos végrehajtása szempontjából kijelentem, hogy a korlátolt kimérési és kismértékben elárusítási engedéllyel bíró kereskedők szatócsok üzlethelyiségekben nyílt edényekben csakis azon szesz italokat tarthatják, a melyeknek poharazására és utazára át való kimérésére engedélyeik értelmében jogosítottak. Ebből kifolyólag az ily kereskedők és szatócsok, bort, sört, szeszt és szeszből készült közönséges pálinkát üzleti helyiségeikben nyílt edényben nem tarthatnak. Ezen rendelkezésem a korlátolt kimérési és kismértékben elárusítási engedéllyel bíró feleknek megfelelő módon azzal hozandó tudomására, hogy ezen rendelkezés ellen vétők az 1899. évi XXV. törvényezik 34. szakasza alapján pénzbüntetéssel sújtandók és hogy a megindítandó jövedéki eljárás folyamán a már szokásossá vált azon kifogás, hogy a közönséges pálinka nyílt edényben töltögetés czéljából, vagy házi szükségletre tartott az üzletben — figyelembe vétetni nem fog.

— **Az elsikkasztott Kossuth-ünnep** című híre az „Ellenzéki Ujságnak” teljesen légből kapott híre, mert a képviselőtestület f. é. július hó 30 án tartott közgyűlésén éppen *Zsoldos* János főjegyző indítványozta a napirend előtt azt, hogy *Kossuth* Lajos születésnapjának 100-ik évfordulóját, a nagy hazafi emlékéhez méltóan ünnepelje meg a képviselőtestület s az előjáróság, *Zsoldos* János főjegyző tehát ezen indítványával annál kevésbé sikkasztata el a *Kossuth* ünnepet, mert a képviselőtestület az indítványt éljenezve elfogadta s határozatilag kimondotta, hogy az ünnepély részleteinek megállapítása czéljából legközelebb értekezletet fog a képviselőtestület tartani. Az „Ellenzéki Ujság” tudhatná, hogy mindenből és így a malicziából is megárt a mi sok.

— **Figyelmeztetés.** Szülők, gyámok és gondnokok figyelmeztetnek, hogy iskolai beiratás czéljára szükséges anyakönyvi kivonatokat beszerezését az állami anyakönyvi hivataltól már most szerezzék be és azt ne az utolsó pillanatra hagyják, mert a munkatorlódás az iskolai beiratás hátrányára válna és azt késleltetné. Tudni kell, hogy sem óvodába, sem az iskolába említett tanusítvány nélkül

a gyermeket bevenni nem szabad és a kiszolgáltatott díjmentes tanúsítványok az iskolai igazgatóság részéről, mint a beiratáshoz kiszolgáltatottak, visszatartandók, — mert más célra ezt használni tiltva van. Tanúsítványkiszolgálásához szegénybizonylat nem kell, mert ezt mindenki kapja, aki az állami anyakönyvi hivatalhoz fordul.

— **Nyugdíjazás.** *Wiczián* Ádám a vármegye főpénztárosa, aki 27 évet töltött el Pestvármegye szolgálatában s most teljesen munkaképtelenné lőn: nyugdíjaztatott s évi nyugdíja 2879 koronában állapított meg.

— **Iskolai értesítő.** Az újpesti m. kir. állami *faipari szakiskola* értesítője az 1901—1802. tanévről most jelent meg. Az értesítő közlője *Guthkopf* György igazgató, mielőtt az intézet évtörténetével beszámol, kegyeletes sorokat szentel Horánszky Nándor ker. miniszter emlékének. Az évtörténetének adataiból megtudjuk, hogy az intézet már 7 év óta áll fenn, az utolsó tanévben 33 tanulója volt, s ezenkívül a faiparosok részére szervezett szakrajztanfolyamra 26 tanuló iratkozott be. Az intézet önképző köre a gyülesein 25 felolvasást 20 szavalást 11 szabad előadást tartott s 2 hangversenyt rendezett. A műhelyben 1750 K értékű nyers anyag dolgoztatott fel s abból 122 darab 2135 K értékű tárgy készített. A fenntartási költségekhez Újpest község 1000 — s az újpesti ipartestület 200 koronával járult hozzá. Az növendékek ösztöndíjainhoz a budapesti kereskedelmi iparkamara 400 koronát adott. A tanulók közül kitűnőnek valának a III. osztályban: *Lödör* Károly, a IV. oszt.: *Lederer* Lajos és *Rózmanu* Antal. Elégtelen osztályzatot nyert az I. oszt. két tanuló, 16 jó a többi elégséges osztályzatot nyert. Ösztöndíj és segélyben kiadatott összesen 3414 K 72 fill. Műhely kereset fejében részint kifizetett részint a növendékek javára iratott összesen 416 K 27 fill.

— **Ellenőrzési szemle.** A budapesti első *honvédelmi felügyelő* parancsnokság tervezése szerint az idei ellenőrzési szemle Újpesten november hó 10-én fog megtartani. Megjelenni tartoznak az összes nem tényleges állományú honvédegyesítők, huszárok és póttartalékosok kivéve azokat, kik az évfolyam alatt tényleges szolgálatban vagy fegyvergyakorlaton, vagy kiképzetésben részt vettek.

— **Szüreti ünnepélyek.** Az „*Első újpesti ált. timárségdek szakegylete*” 1902. évi szeptember hó 7-én, vasárnap, saját alapja javára az egyet helyiségében (Szép-utca 12. szám. alatt) világposta-, tombola- és díjtekedobással egybekötött szüreti ünnepélyt tart. Az ünnepély kezdete d. u. 3 órakor. Belépti díj: Személyjegy 60 fillér. — Családjegy (1 ur 2 hölgy) 1 korona 20 fillér. Kedvezőtlen idő esetén az ünnepély a következő vasárnapra halasztatik. — Az „*Újpesti kalapos-ségdek betegséggyógyító- és temetkezési egylete*” f. évi szeptember hó 14-én, vasárnap, Vass István vendéglőjében *Lőrincz*-utca 107. sz. a. saját pénztára javára világpostával és táncszal egybekötött szüreti ünnepélyt tart. Belépti-díj: Személyjegy 60 fillér. — Családjegy (1 ur 2 hölgy) 1 korona 20 fillér. Kezdeté délután 4 órakor. Kedvezőtlen idő esetén az ünnepély utána való vasárnap tartatik meg.

— **Tűz a pálinkamérésben.** F. é. augusztus hó 4-én délután 3 és 4 óra között a Templom-utca 9. számú házban levő *Steiner* *Markus*-féle pálinkamérés kigyuladt a lángok ugá a bolthelyiségben, mint a bolthelyiség melletti lakásban mindent felemésztettek. *Steiner* üzlete biztosítva volt, a kár azonban — miután mindene tönkre ment s állítólag 15.000 K is elpusztult az üzletben — tetemesen túlhaladja a biztosított összeget. A tűzvizsgálat, mely f. hó 5-én tartatott meg, a tűz keletkezésének okát nem deríthette ki, mert akkor, amidőn a tűz észrevették, már az egész bolthelyiség lángba állott.

— **Vigyázzunk a léggömbökre.** A magasabb légköröknek tudományos kutatása céljából Angliában, Franciaországban, Elzász-Lotharingiában, Bajorországban, Ausztriában és Oroszországban minden hó első esütörtökén s alkalimilag más napokon is léggömbök bocsáttatnak fel, melyek olyan készülékekkel vannak ellátva, melyek a hőmérséklet, a nedvességet, stb. egy befektetett papírlapra önműködőleg feljegyzik. Ezen léggömbre nézve a belügyminiszter f. évi 86.274. sz. rendeletében a következőket teszi

közölni: A léggömbökből a gázt, a feltalálók nyomkodás által könnyen kiüríthetik, különösen ha a nyílást felfelé fordítják, de a nyílt tüzet, pipát, szivart, gyufát, stb. távol kell tartani. A léggömböket a legnagyobb vigyázatossággal kell kezelni s a fákrol lehetőleg sértetlenül kell levenni, a sárkányon aczélsodrony van, a sodronyt csak száraz kendőbe csavart kézzel szabad meg fogni. Ha a léggömb vagy sárkány erős szél mellett még gyors mozgásban van, a lecsüngő kötelet valami fa vagy ezövek közé kell gyorsan csavarni, de nem szabad rongálni. A léggömbön vagy sárkányon levő eszközöket és műszereket, melyek egy fémpapírossal fedett kosárkában vannak, nagy elővigyázattal kell kezelni s belső érintés nélkül kell levágni s nagy óvatossággal, esőtől védett helyre kell tenni. Ha a kosárkán valami utasítás volna elhelyezve, azt azonnal végre kell hajtani. A léggömb, háló, ernyő, sárkány és minden hozzájuk tartozó rész gondosan megőrzendő s a léggömb megtalálásáról „*Aeronautische Observatorium Reineckendorf* — West bei Berlin” ezimen rögtön távirati értesítés küldendő, melyben a találó pontos czíme is megjelölendő. Minden talált és szakszerűen kezelt léggömböt vagy készüléket a találónak a kezelés gondosságához képest 5—20 márka jutalom fizettetik ki s minden egyéb költség, így a sürgönydíj is megtérítetik. Megjegyezzük, hogy a műszereknek minden kinyitása vagy felettel törékeny belső részeinek megérintése, kiváltképpen pedig a befektetett papírossal vagy fémmel bevont hengernek vagy dobnak megtagogatása a felszállás tudományos értékét helyrehozhatatlanul megsemmisíti és hogy ezen okból is a jutalom nagysága első sorban attól függ, vajjon a feljegyzések sértetlenek-e, vagy pedig a találók hibájából és ügyetlensége következtében megrongáltattak e.

— **Változatosság kedvéért érdemes meghallgatni** a D'Lichtenthaler-féle híres bécsi „*Schrammel Quintettet*” mely f. hó 9-én este 8 órakor a „*Karikás*” nagyvendéglőjében (község-háza) fogja zenedarabjait és dalait előadni.

— **Az újpesti gimnázium ügye.** A „*Magyarország*” f. évi augusztus 6-ki számában olvassuk, hogy az „*Újpesti gimnázium*” tekintve az idő előhaladottságát a folyó évben már csak azért sem nyílik meg, mert a gimnázium ez időszertinti létesítése nagy anyagi akadályokba ütközik egyrészt, másrészt pedig a közoktatásügyi miniszteriumban sem készültek még el az erre vonatkozó tervvel.

— **Rendőri hírek.** *Életunt*: *Gasparics* Mátyás váci születési 65 éves napszamos a Jókai utca 1. számú lakásán szíven szurta magát. Nyomban meghalt. Holttestét az újpesti halottasházba vitték. — *Marólugot ivott*: *Roskovics* Hermin, nyitrai születési 15 éves eselédleány, f. hó 3-án d. u. 3 órakor Rákospalotán, Imre utca 10. sz. a. levő lakásán öngyilkossági szándékából marólugot ivott. Életveszélyes sérüléseivel a gróf Károlyi-féle kórházba vitették. Öngyilkossági szándékának szüleinek a vizálykodása az oka, akik őt is elűzték a házból. — *Leesett a létráról*: *Werhard* szül. *Közzei* Józsefné budapesti születési 25 éves eseléd, Rákospalotán a főuton lakó *Echler* Ignác gazdájának házában létrán állva mosta a szárnyas ajtót, miközben a létra elesusztott s ő oly szerencsétlenül esett le, hogy jobb alsó karján törést szenvedett. A gróf Károlyi-kórházban ápolják. — *Felmetszette az ereit*: *Lorenz* Lajos újpesti születési 21 éves sütősegéd f. hó 1-én d. u. a fölötti elkeseredésében, hogy hosszab idő óta munkát nem kapott, öngyilkossági szándékából az Angyal-földi vasuti állomás közelében zsebkésével felmetszette az ereit. Életveszélyes sérülésével a gróf Károlyi-kórházba szállítottatt. — *Leesett a kazalról*: *Vichnyicska* András, belhúsi *Trencsén*-megyei születési 34 éves béres, Főth határában kazalrakással volt elfoglalva, miközben a kazaltetején elesusztott s mintegy 20 méter magasságból leesett s a fején erős sérüléseket szenvedett. A gróf Károlyi-kórházban ápolják. — *Kétszer lőtt a társára*. *Jokus* József lovasz f. hó 3-án éjjel féltizenegy órakor a *Baross*-utcai 95. sz. háznak udvarán szóvitába majd dulakodásba elegyedett *Eöry* János lovasztársával s dulakodás után a lakására ment s onnan egy forgópisztolylyal tért vissza, a melyből há-

rom lépésnyíró, gyilkos szándékkal, kétszer rálőtt *Eöry*-re. A közelből ejtett lövések, miután *Eöry* mind a két esetben ügyesen lebukott, ezélt vévesztettek s így sérülés nem történt, de a vizsgálat *Jokus* ellen folyamatba tétetett.

A közauti villamos vasut elgázolások meggátlása.

Az a sok megrendítő elgázolási eset, mely a villamos vasutak meghonosítása óta a nagy városokban történik, a gondolkozó emberbarátokat üdvös törekvése birta. Céljuk volt olyan biztonsági intézkedéseket kitalálni, a melyek ezt az állandó veszedelmet elhárították.

A villamos vasuti forgalom óvintézkedéseinek hiányossága nemcsak testi épségünket veszélyezteteti, hanem a vele járó izgalmával és folytonos lelki rázkódtatásával amugy is gyöngye idegrendszerünknek a megőrlője. Sok feltaláló és forgalmi szakember törte már a fejét alkalmas mentőkészülékeken és óvó rendszabályokon. De hiába volt fáradozásuk, mert egyik szerkezet sem bírította el a veszedelem sokféle formáit mind valamennyit, semmiféle intézkedés nem szüntette meg a bajokat. Megmaradt állandónak a villamos vasuti balasetek veszedelme, mely különösen a szülőknek okoz gyötrelmes perczeket. Hiszen alig merik már az utazóra küldeni gyermekeiket, attól való féltükben, hogy akármilyen jól nevelték is őket, fiatalságukkal fokozottabb mértékben nyilvánuló emberi gyarlóságuk folytán kerülnek veszedelembe.

A baj nemcsak technikai okokból származik, hanem voltaképpen mélyen gyökerezik az emberi természetben. Ezért jutott *Vándory* József fővárosi tanár arra a gondolatra, hogy ezen a bajon gyökeres módon csak megfelelő nevelési rendszerrel lehet segíteni. Kutatta azokat a bennünk rejlő okokat, a melyek éppen állandóvá teszik a veszedelmet. Sok évi megfigyelés és buzgón gyűjtött tapasztalatok föltárták ezeket az okokat, a melyek megszüntetése a baj egyedüli gyógymódja. Megfelelő neveléssel kell az emberiséget folytonos védekezésre előkészíteni. E nevelést az iskolában kell kezdeni, hogy már az ifjúságban is beleneveljük az óvatosságot, ami nemcsak a nagyvárosi forgalom veszedelmei ellen véd meg, de a mindennapi élet száz meg száz véletlenével és veszedelmével szemben is biztonságot nyújt. Arra a helyes elvre jutott rá, hogy a balasetek elkerülésének a kérdése nem annyira alkalmas mentőkészülékek sikerétől, mint inkább attól függ, hogy helyes nevelési elvek által sugált forgalmi szabályozatot és megfelelő óvintézkedéseket léptessenek életbe. Kora ifjúságtól kezdve helyesen nevelt közönség és helyes forgalmi óvintézkedések küzdhetnek csak meg sikeresen a veszedelemmel.

Amit pedig ily természetes uton elérni nem sikerülne: a véletlen balsors és nagyfoku emberi gyarlóságok előidézte szerencsétlenségek elkerülését, azt *Vándory* József éppen egyszerűségükönél fogva kitűnő technikai javaslatokkal éri el. Olyan változtatásokat ajánl a villamos kocsi alkotásán, melyek lehetővé teszik, hogy a veszedelemben forgó ember akár önmagát mentheti meg — szinte ösztönszerűen — akár pedig a perironon levő egyik-másik utas vagy kocsivezető jöhet idejekorán segítségre: de még a legrosszabb esetben is meggátolják, hogy a balasat súlyos lefolyást vehessen. Módotkat ajánl arra is, hogy maga a kocsi szerkezete akadályozza meg a közönséget abban, hogy saját tudatlansága, ügyetlensége vagy gondatlansága, szóval: gyarlósága folytán jussou veszedelembe. Így például, hogy egyet említsünk, elmés ajtószervezetet ajánl, mely lehetlenné teszi a menetközben és a meg nem engedett oldalon való fel- és leszállását a kalauz akarata ellenére.

Vándory József, kinek emberbaráti intenciói a budapesti burbarát-mozgalom szervezése idejéből ismeretesek, külföldi tanulmányutja alatt sokat érintkezett e dologban a szakkörökkel és hatóságokkal. Javaslatait mindenütt figyelemmel és helyesléssel fogadták. Ez indította arra, hogy világosan megírt füzetben adja ki javaslatát. Munkájának czíme: „*A villamos vasuti elgázolások meggátlása. Javaslat a nagyközönség mihez-tartására*”.

